

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

CURRICULUM PENTRU DISCIPLINA OPȚIONALĂ

EDUCAȚIE ELECTORALĂ

(clasele a IX-a/ a X-a)

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

CURRICULUM PENTRU DISCIPLINA OPȚIONALĂ

EDUCAȚIE ELECTORALĂ

(clasele a IX-a/ a X-a)

Chișinău, 2022

ECHIPA DE LUCRU

Autoare

Loretta Handrabura, dr., conferențiară universitară, AIT

Consultante

Natalia Grîu, expertă în educație, UNFPA

Doina Bordeianu, dr., directoare CICDE

Corina Lungu, consultantă principală MEC

Recenzenți/-te

Vladimir Borș, dr. în științe politice, conf. univ., șef al Departamentului Științe politice și administrative, Facultatea Relații Internaționale, Științe politice și administrative, USM

Arina Kraișdan, dr., conf. univ., coordonatoare program cercetare, CICDE

Ion Manole, director executiv, Promo-LEX Association

Igor Boșan, director executiv, Asociația pentru Democrație Participativă "ADEPT"

VioREL Bolduma, master în științe ale educației, lector universitar, UPS., Ion Creangă", profesor de istorie și educație pentru societate, grad didactic II, IP Centrul de Excelență în Construcții din Republica Moldova

Natalia Țurcan, profesoară de istorie și educație civică, gr. did. Superior, LT „Da Vinci”, mun. Chișinău

CUPRINS

Introducere.....	4
I. Concepția didactică a disciplinei opționale.....	6
II. Competențe-cheie prioritare pentru disciplina opțională.....	7
III. Competențe transdisciplinare prioritare pentru disciplina opțională.....	7
IV. Competențe specifice disciplinei opționale	7
V. Administrarea disciplinei opționale Educație electorală	8
VI. Repartizarea temelor pe clase și unități de timp	8
VII. Unități de competențe, unități de conținut, produse și activități de învățare recomandate.....	9
VIII. Sugestii metodologice	13
IX. Strategii de evaluare	16
X. Referințe bibliografice și resurse online (web)	16

INTRODUCERE

Curriculum pentru disciplina opțională *Educație electorală* este un document normativ, parte a *Curriculumului Național pentru învățământul general*, care stabilește finalitățile educaționale și condițiile de organizare a procesului educațional la disciplină. Documentul este realizat în conformitate cu actuala paradigmă curriculară din învățământul general, statuată în prevederile art. 40, pct.(7) din *Codul educației al Republicii Moldova*, precum și a *Cadrului de referință a Curriculumului Național* (2017), a clauzelor *Planului-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, Reperelor conceptuale privind elaborarea curriculumului la disciplinele opționale* (2017). Totodată, curriculumul este elaborat în concordanță cu prevederile documentelor internaționale: *Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură democratică* (2018) și *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2018/C1).

Scopul disciplinei opționale *Educația electorală* este creșterea nivelului de înțelegere pe care îl au tinerii și tinerele din Republica Moldova în consolidarea culturii electorale, prin formarea gândirii critice a acestora, asumarea responsabilității lor prin participare la vot și implicare civică în construcția unei societăți democratice incluzive și participative.

În mod cert, educația democratică se realizează în cadrul formal, prin disciplina obligatorie *Educație pentru societate/Educație civică*. Actualul curriculum pentru disciplina opțională constituie o extindere în formarea unei **culturi electorale**, ca parte a culturii democratice - un demers pe termen lung, de care este responsabilă școala, alte instituții de învățământ, organizațiile societății civile și, desigur, autoritățile electorale.

Educația electorală are ca finalitate consolidarea competențelor electorale ale cetățeanului și cetățenei, conștientizarea drepturilor și libertăților civile prin diferite experiențe educaționale formale și nonformale. Prin urmare, acest nou tip de educație dezvoltă capacitatea individului de a valorifica, cu discernământ, impactul fluxului informațional în formarea conștiinței sale civice.

Finalitățile disciplinei rezonează cu recomandările celor 17 *Obiective de Dezvoltare Durabilă* (ODD) enunțate la nivel global. Cultura electorală este o platforma prin care se promovează valorile importante pentru societate cum ar fi: dezvoltarea și stilul de viață durabil, drepturile omului, echitatea de gen și de șanse, economia verde, cultura pentru pace și nonviolență, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale, toate integrate firesc la nivelul programelor de studii naționale.

Dezvoltarea Curriculumului *Educație electorală* este una justificată și imperios determinată de contextul specific al mecanismelor democrației participative din Republica Moldova, care demonstrează necesitatea evidentă de alfabetizare electorală a tinerilor și tinerele într-un cadru

formalizat și bine conceptualizat. Totodată, preocuparea tot mai pregnantă a autorităților de management electoral, a sistemului educațional, a societății civile și a instituțiilor media pentru informarea, instruirea electorilor de toate vârstele încadrează educația electorală în domeniul formării pe tot parcursul vieții. În mod cert, însă, preachizițiile necesare se fundamentează în școală.

Concludente, în acest sens, sunt și concluziile cu referire la necesitatea dezvoltării unui curriculum opțional din studiul recent *Educația electorală – atribut de bază al cetățeniei într-o cultură a democrației participative și reprezentative*, Ch. 2022, 72 pag., elaborat la solicitarea Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral (CICDE) din cadrul Comisiei Electorale Centrală. Experții au convingerea că acest tip de educație va putea contribui la consolidarea culturii politice/democratice a viitorilor alegători și alegătoare, la asigurarea participării active și informate a acestora la campaniile electorale, precum și la creșterea nivelului de încredere al tinerilor cetățeni și cetățene în sistemul electoral din Republica Moldova.

Studiul nominalizat reconfirmă existența mai multor provocări cu care se confruntă și țara noastră în domeniul educației electorale. Ne referim la elementara necunoaștere/ignoranță a procedurilor de vot, la preconcepții cu referire la rolul participării, scepticismul cu privire la importanța votului, prejudecățile față de grupurile etnice și religioase minoritare, dar și la fenomenele de manipulare și dezinformare a cetățenilor și cetățenelor prin mass-media.

Conform datelor oficiale, sintetizate în tabelul de mai jos în cadrul ultimelor trei scrutine naționale din 2019, 2020 și 2021, reținem că prezența la vot a tinerilor și tinerelor a oscilat între 37% și 51%.

	18-25			26-40		
	Incluși/-se pe liste	Participante/ participanți	Rata	Incluși/-se pe liste	Participante/ participanți	Rata
2019	326 422	123 388	37,8%	941 144	373 634	39,7%
2020	295 290	154 167	52,2%	925 463	474 083	51,2%
2021	286 603	118 729	41,43%	914 163	405 296	44,34%

Cea mai ridicată prezență la vot a fost înregistrată în turul II al alegerilor prezidențiale din noiembrie 2020, atunci când 51,46% din tinerii și tinerele cu vârsta cuprinsă între 18 și 35 de ani au participat la vot, la o distanță de numai 1,3% față de rata generală de participare înregistrată la acel scrutin. De fapt, acest scrutin a fost unicul pentru care datele privind prezența la urnele de vot a tinerilor votanți și votante au fost sistematizate de către Comisia Electorală Centrală (CEC) și prezentate publicului larg. În lipsa unor informații per categorie de votanți 18-35 ani, estimările arată că tinerele și tinerii devin tot mai interesați să-și exprime opțiunea de vot, înregistrându-se pe

ambele segmente (18–25 ani și 26-40 ani) o creștere de circa 3-4% între cele două scrutine parlamentare din 2019 și 2021.

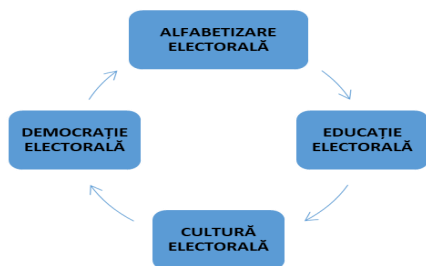
Luând în considerare dinamica în creștere a emigrării populației tinere din Republica Moldova, extinderea reprezentanților generației a doua de emigranți în rândul diasporei moldovenești, dar și consecințele negative ale migrației asupra calității educației civice și electorale, în special în zonele rurale, sunt necesare intervenții și acțiuni sustenabile la nivel de politici.

I. CONCEPȚIA DIDACTICĂ A DISCIPLINEI OPȚIONALE

Scopul demersului didactic, proiectat prin actualul curriculum, este de a consolida gradul de înțelegere și participare activă, informată a tinerilor și tinerelor la campaniile electorale prin asumarea conștientă a angajamentului personal față de democrație și statul de drept.

Studierea disciplinei va contribui la formarea culturii democratice prin împuternicirea viitorilor votanți și votante să-și exercite și să își apere drepturile și responsabilitățile lor democratice sau ale altora, să recunoască, să prevină și să contracareze, datorită competenței electorale, fenomene precum dezinformarea, manipularea, corupția, fraudă electorală ș.a.

Competența electorală este parte a competențelor civice și se revendică din **alfabetizarea electorală**, un concept nou în domeniul științelor educației, argumentat de cercetătoarea Rusina Alexandra pe baza ideii despre alfabetizarea funcțională a omului. Astfel, alfabetizarea electorală este reprezentată ca un complex de componente interdependente de ordin **motivațional-valorice, cognitiv-informațional și operațional-comportamentale** și se integrează firesc în **paradigma democrației electorale**.

Curriculumul opțional *Educație electorală* respectă următoarele principii:

- concordanță cu recomandările cadrului legal al Republicii Moldova, a Codului electoral și a practicilor internaționale în domeniul educației electorale;
- învățare pentru democrație și drepturile omului;

- corelarea finalităților și conținuturilor disciplinei opționale cu alte discipline relevante (*Educație pentru societate, Istoria românilor și universală, Dezvoltarea personală* etc.), pentru a asigura completarea reciprocă și continuitatea dintre acestea;
- centrare pe elev/eleve;
- învățare incluzivă prin colaborare și cooperare;
- promovarea egalității de șanse și a nediscriminării în bază de gen, vârstă, dizabilitate, etnie/limbă, convingere sau religie.

Procesul de predare-învățare-evaluare a disciplinei se va axa pe formarea următoarelor valori și atitudini: libertatea de alegere, libertatea de exprimare a opiniilor, tratament egal și echitabil, demnitate umană, toleranță, spirit critic, comunicare eficientă, relaționare pozitivă și constructivă cu ceilalți, precum și respect pentru alteritate.

II. COMPETENȚE-CHEIE PRIORITARE PENTRU DISCIPLINA OPȚIONALĂ

- Competențe sociale și civice;
- Competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale;
- Competențe digitale.

III. COMPETENȚE TRANSDISCIPLINARE PRIORITARE PENTRU DISCIPLINA OPȚIONALĂ

- Competențe de a lua decizii independente și asumate pentru participare la vot, în calitate de cetățean/cetățeană;
- Competențe de comunicare și colaborare, pentru a-și exercita și apăra drepturile și responsabilitățile democratice în societate;
- Competențe de relaționare constructivă, acceptând și respectând diversitatea opiniilor și alegerii într-o cultură democratică.

IV. COMPETENȚE SPECIFICE DISCIPLINEI OPȚIONALE

1. Cunoașterea drepturilor și libertăților civile exprimate prin responsabilitate cetățenească în procesele electorale;
2. Analiza critică a informației despre procesul și oferta electorală pentru o participare civică asumată;
3. Argumentarea opțiunii electorale și a deciziei de vot, manifestând poziția cetățenei/cetățeanului activ și responsabil;

4. Participare la exercițiile democratice din instituția de învățământ și comunitate inclusiv prin alegeri;
5. Valorificarea rolului alegerilor libere și incluzive în dezvoltarea societății democratice incluzive.

Competența electorală a viitorului cetățean-votant și a viitoarei cetățene-votante se revendică în special din trei competențe dintre cele 20 prevăzute în *Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură democratică*. Ne referim la *cunoștințe și înțelegere critică a politicii și legislației, spiritul civic, responsabilitate*. Acestea au scopul de a dezvolta competențele elevelor și elevilor, pentru a-și exercita și apăra drepturile și responsabilitățile democratice în societate, de a valoriza diversitatea și a juca un rol activ în viața democratică în vederea promovării și protejării democrației și statului de drept.

V. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI OPȚIONALE Educație electorală

Statutul disciplinei	Arii curriculare	Clasa	Nr. de unități de conținuturi	Nr. de ore pe an
Opțională	Educație socioumanistică Limbă și comunicare	IX/X	4	34/35*

***Notă** - prezentul curriculum poate fi utilizat și în cadrul activităților de cerc, în conformitate cu *Instrucțiunea privind procesul de selectare și organizare a disciplinelor opționale în învățământul general* (ordinul MECC 635/2021).

VI. REPARTIZAREA TEMELOR PE CLASE ȘI UNITĂȚI DE TIMP

Clasa	Unități de învățare	Nr. de ore
IX/X	I. Democrația și responsabilitatea civică	7/8
	II. Procesul electoral incluziv	9/9
	III. Informarea și participarea la alegeri	9/9
	IV. Cultura electorală - parte a culturii democratice	9/9
	Total	34/35

VII. UNITĂȚI DE COMPETENȚE, UNITĂȚI DE CONȚINUT, PRODUSE ȘI ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE RECOMANDATE

UNITĂȚI DE COMPETENȚE	UNITĂȚI DE CONȚINUT	ACTIVITĂȚI ȘI PRODUSE DE ÎNVĂȚARE-EVALUARE RECOMANDATE
1.1. Analiza conceptelor democrație reprezentativă și democrație participativă într-un stat pluralist 1.2. Susținerea argumentată a relației dintre dreptul, libertatea de alegere și responsabilitatea cetățenească 1.3. Determinarea principiilor constituționale care guvernează dreptul electoral (sufragiu universal, egal, liber, secret, direct și periodic) 1.4. Analiza condițiilor de aplicarea a principiilor alegerilor democratice sufragiului universal, egalității de șanse 1.5. Deducerea rolului asocierii politice și civice în societatea democratică	I. Democrația și responsabilitatea civică • Democrație reprezentativă vs democrație participativă • Libertatea de alegere și responsabilitatea cetățenească • Principiile alegerilor democratice • Pluralismul în societatea democratică • Mediile democratice și participarea: Familia-Școala-Comunitatea	- <u>Exerciții de autoevaluare</u> inițială în baza Testului de cunoștințe electorale de pe platforma CICDE https://cuc.cicde.md/test/questions.php - <u>Atelier de discuție</u> cu privire la respectarea principiilor unor alegeri libere și corecte și a riscurilor, consecințelor încălcării acestora; - <u>Studiu de caz</u> cu privire la pluripartidism în plan comparativ - <u>Exerciții de argumentare</u> a valorii participării și reprezentării: <i>dreptatea, diversitatea, toleranța vs. dialog, pluralism, toleranță, transparenta</i> - <u>Exerciții de comparare</u> a nivelului de dezvoltare democratică a Republicii Moldova și a altor țării - <u>Elaborarea și aplicarea unui chestionar de evaluare</u> a opiniei comunității școlare cu referire la democrația școlară Produse - <u>Proiect de grup</u>: video-uri scurte despre alegeri și responsabilitatea civică - <u>Alocuțiune</u>: „Învăț Democrația în Familie, la Școală, în Comunitate!”

		- <u>Colaj</u> : „Principiile alegerilor democratice”
2.1. Argumentarea necesității asigurării dreptului de a alege și a fi ales pentru categoriile subreprezentate 2.2. Formularea concluziilor cu privire la efectele sistemelor electorale asupra reprezentării 2.3. Determinarea competențelor organelor electorale 2.4. Identificarea părților interesate primare și secundare și impactul acestora asupra procesului electoral 2.5. Explicarea caracterului ciclic al alegerilor 2.6. Formularea opiniei cu referire la caracterul incluziv al procesului electoral	II. Procesul electoral incluziv • Evoluția alegerilor și a drepturilor electorale • Tipuri de alegeri. Sisteme electorale • Organele electiv • Părți interesate în procesul electoral • Ciclul electoral. Perioada electorală • Exercițiul democratic prin alegeri în școală și comunitate	- <u>Exerciții de analiză</u> a avantajelor și dezavantajelor sistemelor electorale - <u>Exerciții de explicare</u> a specificului alegerilor parlamentare, prezidențiale și locale în Republica Moldova; - <u>Studiu de caz</u> cu privire la lupta pentru drepturile politice ale femeilor/persoanelor cu dizabilități/diasporei - <u>Joc de rol</u>: Ipoteze și acțiunile alegătorilor/alegătoarelor, partidelor/organizațiilor social-politice Comisia Electorală Centrală (CEC), societății civile, mass-media pe durata perioadelor ciclului electoral - <u>Accesarea</u> paginii oficiale a CEC-ului și analiza competențelor acestuia - <u>Vizionare și discuții</u> în baza video-ului <i>Ghid video CICDE</i> Alegerile Consiliului de Elevi - YouTube - <u>Masa rotundă</u> „Consiliul de Elevi mă reprezintă?” - <u>Activitate de voluntariat</u> cu participarea elevilor claselor primare pentru simularea exercițiului democratic prin alegeri Produse - <u>Spot publicitar</u>: „<i>Votul tău contează!</i>” - <u>Benzi desenate</u>: „<i>Evoluția alegerilor</i>”

3.1. Determinarea tipurilor de concurenți electorali: candidată/candidat independent, partid politic/organizație social-politică, bloc electoral 3.2. Identificarea mijloacelor și strategiilor de campanie electorală 3.3. Utilizarea strategiilor de marketing electoral în activități participative școlare și comunitare 3.4. Recunoașterea încălcărilor ce pot fi comise în cadrul alegerilor 3.5. Identificarea soluțiilor prin comportament cetățenesc responsabil și integru în situații de încălcare la alegeri 3.6. Deducerea rolului referendumului pentru consultarea comunității în probleme de interes public 3.7. Cooperarea pentru soluționarea problemelor specifice comunității școlare	III. Informarea și participarea la alegeri • Concurenții electorali • Campania electorală • Ziua alegerilor. Operațiuni de vot • Riscuri și forme de compromitere a integrității alegerilor • Referendumul ca model democratic în școală și comunitate	- <u>PPT/Prezi: Competențele organelor electorale</u> - <u>Exerciții de autoevaluare</u> a integrității în baza tehnicii PLUS (Politic, Legal, Universal, Sinele) Integrometru - <u>Exerciții de analiză</u> a profilului concurenței/concurentului electoral - <u>Exerciții de analiză</u> a legăturii între procesul electoral și marketingul politic - <u>Vizionare</u> și interpretare a video-ului „Viața unui buletin de vot” https://www.youtube.com/watch?v=fSHjRK5mvl - <u>Exerciții de aplicare</u> a referendumului pentru consultarea comunității în probleme de interes public - <u>Dezbateri în format Karl Popper cu privire la importanța alegerilor și referendumului în Republica Moldova</u> - <u>Exerciții de simulare</u> a situațiilor de corupere activă și pasivă la alegeri - <u>Masă rotundă în contextul Zilei Internaționale a Alegerilor</u> „Alegerile și referendumul - cartea de vizită a democrației”, cu participarea invitaților/invitatelor din societatea civilă, partide politice sau organe electorale - <u>Exerciții de simulare</u> a comportamentului cetățenesc
--	--	---

		responsabil în situații de încălcare la alegeri „Filtrele integrității” Produse - <u>Proiect de grup</u>: Scrisoare deschisă către Consiliul local din cadrul APL I privind identificarea și soluționarea prin simulare de referendum a unei probleme din comunitate: de mediu (ecologică), economică, socială, infrastructură - <u>Poster</u>: Profilul concurenței/concurentului electoral - <u>Flash-mob</u> în contextul Zilei Internaționale a Alegerilor
4.1. Exprimarea opiniei cu referire la rolul familiei, școlii, ONG-urilor specializate, partidelor politice și a mass-media în formarea democrației electorale 4.2. Recunoașterea mărcilor discursului de ură și discriminării în viața publică și politică 4.3. Analiza critică a conținuturilor media tradițională și online cu tematică electorală 4.4. Argumentarea rolului mass-media în asigurarea integrității procesului electoral 4.5. Interpretarea critică a discursului politic (electoral)	IV. Cultura electorală - parte a culturii democratice • Actori-cheie în formarea culturii electorale/politice • Mass-media și cultura electorală • Manipularea și dezinformarea • Discursul de ură și discriminarea • Etica comunicării politice și publice	- <u>Vizite de studiu fizice/online</u> la Comisia Electorală Centrală, Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral și la Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității - <u>Exerciții de identificare</u> a tehnicilor de manipulare și/sau dezinformare - <u>Exerciții de argumentare</u> în baza de produs, discurs electoral - <u>Exerciții de analiză</u> a mesajelor care alimentează discursul de ură - <u>Elaborarea și prezentarea</u> discursului public - <u>Discuții libere</u> cu privire la rezultatele simulării procedurii de vot

		- <u>Dezbateri</u> în format Policy cu privire la activismul civic în mediul online (etica și comunicarea civică) - <u>Prezentarea portofoliilor</u> elevilor/elevelor cu produse elaborate - <u>Exerciții de autoevaluare finală</u> Produse - <u>Poster tipărit sau digital:</u> <i>Profilul alegătorului/alegătoarei responsabile și integre</i> - <u>Articol:</u> <i>Rolul media în alegeri</i> - <u>Discurs public</u> - <u>Text argumentativ</u>
--	--	---

VIII. SUGESTII METODOLOGICE

Numărul unităților de conținut din actualul curriculum vor fi proiectate în conformitate cu recomandările privind administrarea disciplinei, pentru un an de studii: clasa a IX-a sau clasa a X-a, în funcție de decizia luată, la nivel de instituție, privind selectarea disciplinei opționale.

Curriculumul la disciplina opțională *Educație electorală* pentru clasele a IX-a/a X-a se va realiza prin utilizarea *Manualului de educație electorală* și *Ghidului cadrului didactic* care vor fi dezvoltate ulterior. Metodologia de predare se va axa pe instruire interactivă care plasează elevul/eleva în centrul procesului educațional în calitate de participant/participantă activ/activă, conștient/conștientă de propria devenire. Procesul educațional se va organiza printr-o abordare integrată, în perspectivă interdisciplinară, a conținuturilor, valorificând, în egală măsură, pre-achizițiile elevilor și elevelor în domeniul culturii electorale. Se va ține cont de faptul că actualul curriculumul este construit în baza a patru module, concepute într-o succesiune logică și interdependentă. Prin urmare, respectarea strictă a ordinii unităților de conținut este obligatorie.

Cadrele didactice sunt încurajate să dezvolte latura educativ-formativă a învățării prin aplicarea unui instrumentar didactic care solicită „comportamente relaționale ale activității didactice” (C. Cucoș), practicarea metodelor interactive pentru stimularea interesului elevilor și elevelor pentru învățare, implicarea lor conștientă prin promovarea unei „pedagogii a interesului” și a unei didactici a problemei (M. Minder) – abordare care contribuie la formarea unor

comportamente sociale responsabile. În cazul disciplinei opționale *Educație electorală*, acestea se vor proiecta prin comportamente sociale proactive: participare activă și informată a tinerilor și tinerelor la alegeri; asumare conștientă a angajamentului personal față de democrație și statul de drept.

Cadrul didactic va crea un design constructivist al unității de învățare, încurajând elevul/eleva să observe critic diferite puncte de vedere asupra situației, oferindu-i oportunitatea de a investiga de sine stătător, de a observa și analiza fenomenele socio-politice în care trăiește. Eleva/elevul vor fi orientați spre informare, analiză critică, comparație și evaluare critică a informației. Astfel, instrumentarul didactic aplicat de către cadrul didactic va stimula abordarea activ-participativ prin utilizarea tehnicilor de formare a gândirii critice care contribuie plenar la formarea atitudinii de responsabilitate și vigilență în raport cu procesele electorale și exercițiilor democratice din instituția de învățământ și comunitate.

Va fi încurajată activitatea stimulativă de colaborare: lucrul în perechi și în echipe/pe grupe, care permite „întrajutorarea reciprocă de către membrii grupei”, implică existența unor „relații socio-afective foarte intense și puternice” (S. Cristea), ceea ce contribuie la obținerea unor rezultate eficiente în acțiunea de învățare/autoînvățare.

Predarea disciplinei *Educație electorală* va respecta *Cadrul de învățare și gândire Evocare/Realizarea sensului/ Reflecție/ Extindere (ERRE)*, un cadru metodologic eficient în procesul de formare a competențelor elevilor și elevelor, care impune coerența secvențelor activității didactice prin învățare eficientă și dezvoltarea gândirii critice a subiecților învățării.

La etapa de **Evocare** este creat contextul de motivație pentru învățare prin corelarea cunoștințelor elevei și elevului cu tema anterioară. Este etapa în care elevul/eleva își amintește ce știe în general despre subiectul abordat de la alte discipline relevante sau din propria-i experiență. Situațiile de învățare vor fi corelate unor realități din viața elevelor și elevilor, evenimente din societate, stimulând dorința de învățare și curiozitatea acestora prin tehnici interactiv-participative: *Brainstorming, Brainwriting, Brainsketching, Asocieri libere, Asocieri forțate, Lanțuri asociative, Mâna oarbă, Agenda cu notițe paralele, Citate* etc. Sunt încurajate diverse exerciții de evocare prin utilizarea instrumentelor digitale pentru a obține feedback instantaneu în cadrul unor exerciții de brainstorming: *Mentimeter, Ideaboardz, Kahoot, Tricider, Wooclap* etc.

La etapa de **Realizare a sensului** se asigură construirea sensurilor noi: se citește suportul informativ, se acumulează idei, se propun sarcini ce țin de reproducerea, traducerea, interpretarea, aplicarea, analiza conținutului nou. Se vor aplica tehnici de lectură interactivă (*SINELG, Re-Quiest, Lectura ghidată, Lectură în perechi. Rezumate în perechi, Interogarea multiprocesuală* etc.) și se

vor crea contexte pentru implicarea activă (individuală, în perechi, în echipe/pe grupe), care să confirme așteptările elevelor și elevilor.

La etapa de **Reflecție** elevii/elevele își consolidează cunoștințele noi prin conectarea acestora cu propriul sistem de cunoștințe și convingeri. Este etapa când aceștia realizează un schimb sănătos de idei, își restructurează activ schema cognitivă inițială, pentru a include în ea noi concepte, pentru a-și confirma anumite convingeri și a exersa anumite abilități. Elevilor/elevelor li se propun sarcini centrate pe comunicare, exprimare de opinie, precum și sarcini de tipul **Apreciază!/Exprimă-ți atitudinea!** Oportune sunt tehnicile de reflecție: *Graficul T, Turul Galeriei, Pânza discuției, PRES, Cercetarea împărțită, Cinquain*, etc.

La etapa de **Extindere** se realizează proiectele educaționale prin cooperarea cadrelor didactice de diferite discipline cu parteneri externi (CICDE, autoritățile publice centrale, politicieni/politiciene, scriitori/scriitoare, bloggeri/bloggerițe, ONG-uri etc.).

Recomandăm aplicarea **studiilor de caz** care stimulează curiozitate și dorința elevilor/elevelor de descoperire a soluțiilor, orientează gândirea acestora spre rezolvarea independentă de probleme. La disciplina opțională *Educație electorală* aplicarea studiilor de caz va permite focalizarea pe contexte de viață reală, căutându-se răspuns la întrebările **cum?** și **de ce?**, explorându-se detaliile și interrelațiile. Formularea unui studiu de caz pentru activarea gândirii critice și activității de cercetare a elevei/elevului pentru a descoperi soluția presupune studierea aprofundată și restructurarea datelor problemei, lucru independent, căutarea soluțiilor posibile, realizare de conexiuni logice, compararea rezultatelor obținute prin rezolvarea fiecărei ipoteze și alegerea soluției optime, care se confruntă cu ideile prezentate de colegi/profesor. Studiile de caz sunt activități exploratorii în cadrul cărora elevele/elevii vor fi implicați în :

- alegerea subiectului de cercetat;
- colectarea datelor;
- analiza datelor;
- realizarea raportului de cercetare;
- prezentarea și discutarea validității studiului realizat.

Proiectul este o altă metodă oportună lucrului în grup care permite transferul noilor cunoștințe în contexte practice. Temele de proiect urmează a fi alese împreună cu elevii și elevele cărora li se oferă suficient timp, ghidare, dar și libertate de acțiune prin responsabilizare și socializare în flexibilizarea conținuturilor curriculare. Cadrul didactic are rol de mentor/mentoră, fiind responsabil de planificarea, adaptarea și monitorizarea algoritmului de lucru.

De asemenea, sunt încurajate activitățile *extra muros*: vizite la CEC, CICDE, Parlamentul RM, Consiliul raional/municipal etc. Se recomandă și desfășurarea activităților cu prezență fizică

sau online cu participarea experților și expertelor, personalități în domeniul politic; organizarea dezbaterilor, a activităților de tip flash-mob ș.a.

IX. STRATEGII DE EVALUARE

Pentru disciplina opțională *Educație electorală* se va implementa **evaluarea prin descriptori** așa cum scopul disciplinei este motivarea internă a elevilor/elevelor pentru formare de comportamente responsabile civic, autocunoaștere și autoevaluare. Evaluarea competențelor specifice disciplinei se va realiza prin descriptori dezvoltați în baza *Cadrului de referință al competențelor pentru cultură democratică (CoE)*, corelați la competențele specifice ale disciplinei. Evaluarea va avea funcția de motivare și implicare a elevilor/elevelor.

Pentru evaluarea competențelor elevelor/elevilor, vor fi utilizate și adaptate instrumente de evaluare aplicate și la disciplina *Educație pentru societate*:

- Fișa de autoevaluare (pentru realizarea unei activități individuale);
- Chestionarul (pentru aprecierea implicării individuale a elevilor/elevelor și în echipe).

Evaluarea se va organiza în bază de descriptori, care vor fi dezvoltați în *Ghidul cadrului didactic*, prin observarea comportamentelor elevilor pe parcursul activităților, inclusiv în procesul de elaborare/ realizare și prezentare de către elevi/eleve a produselor și activităților de reflecție.

Evaluarea va fi centrată pe tehnici și strategii didactice activ-participative, fapt ce va permite orientarea rezultatelor învățării spre latura metaformativă. Se va urmări ca prin evaluare să se poată observa achizițiile elevilor/elevelor la nivel de atitudini, convingeri, conduite personale. Se vor aplica diferite metode care stimulează colaborarea și autorefecția: proiectul individual, în perechi sau de grup, portofoliul, jurnalul reflexiv etc.

La finalul fiecărei unități tematice se va organiza lecția de reflecție care va avea la bază un produs realizat și implicit componenta de autoevaluare. Produsele elaborate vor fi evaluate în baza criteriilor stabilite, de asemenea, împreună cu elevii/elele, fapt ce va contribui la motivarea acestora pentru învățare conștientă și responsabilă. Reflecția, desfășurată la finele fiecărei unități de învățare (1 oră) și la final de an de studii (1 oră), va include, prin urmare, reflecții asupra competențelor învățate, reprezentând o sursă valoroasă de informații pentru procesul de evaluare.

X. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE ȘI RESURSE ONLINE

10.1. Documente normative

1. *Cadrul european de referință privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*. Recomandarea Consiliului Parlamentului European din 18 decembrie 2006.

- <https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:395443f6-fb6d-11e7-b8f5-01aa75ed71a1.0019.02/DOC1&format=PDF> (Accesat: 13.05.2021)
2. *Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură democratică*. Council of Europe Publishing/Éditions du Conseil de l'Europe, aprilie 2018, volumul III, p.122.
<http://reper.md/2019/04/29/istoria-si-educatia-civica-ce-legatura-au-cu-absenteismul-tinerilor-la-alegeri> (Accesat: 22.05.2020)
 3. *Cadrul de referință al Curriculumului Național*. Chișinău, 2017.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_final_rom_tipar.pdf (Accesat: 13.05.21)
 4. *Codul Educației al Republicii Moldova*. Chișinău, 2014, nr. 152 din 17.07.2014. Publicat în „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”, nr. 319-324 din 24.10.2014.
 5. *Codul Electoral*. Nr.1381-XIII din 21.11.97. În: „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”, nr.81/667 din 08.12.1997.
 6. *Competences for democratic culture: living together as equals in culturally diverse democratic societies*. Council of Europe Publishing, 2016, Strasbourg, 12 p.
<https://www.coe.int/en/web/campaign-free-to-speak-safe-to-learn/-/competences-for-democratic-culture-living-together-as-equals-in-culturally-diverse-democratic-societies-2016-a-conceptual-model-of-competences> (Accesat: 27.04.2021)
 7. *Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului privind promovarea conștiinței democratice și a angajamentului democratic în rândul tinerilor din Europa*. Consiliul Uniunii Europene, Bruxelles, 20 noiembrie 2020, 13177/20. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13177-2020-INIT/ro/pdf> (Accesat: 19.05.2021)
 8. *Recommendation 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning* [Official Journal L 394 of 30.12.2006] (Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții).
 9. *Repere conceptuale privind elaborarea curriculumului la disciplinele opționale*.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/repere_conceptuale_privind_elaborarea_curriculumului_la_disciplinele_optionale_0.pdf (Accesat: 30.05.2021)
 10. *Rezoluția Consiliului Europei privind încurajarea participării politice a tinerilor la viața democratică în Europa* (2015/C 417/02). Publicată în, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene,, din 15.12.2015. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:42015Y1215\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:42015Y1215(02)&from=EN) (Accesat: 18.05.2021)
 11. *Strategia Uniunii Europene pentru tineret pe perioada 2019-2027* (2020/C 212 I/01). Publicată în, Jurnalul Oficial C,,, nr. 212, din 26.06.2020.
<https://www.ilegis.ro/eurolegis/ro/index/act/72472> (Accesat: 18.05.2021)

10.2. Referințe științifice și metodice

1. Barbu A., Bălan E., Chirișescu D ș.a., *Educație pentru societate. Manual pentru clasele 5-6*, Chișinău, Editura „Litera”, 2019.
2. Biesta G., *Learning democracy in school and society: education, lifelong learning, and the politics of citizenship*. Sense Publishers, 2011, Rotterdam, 114p.
3. Cernencu M., Ciurea C., Negru E., Serebrian O., *Alegerile într-o societate democratică. Manual de educație civică pentru clasele a XI-a de gimnaziu și a XII-a de liceu*. Chișinău, 2001, 120 p.
4. Cristea S., *Formele de organizare a instruirii/procesului de învățământ*. Didactica publishing house, 2017.
5. Dascăl S., Lîsenco S., Popa D; coordonatori: Lungu C., Lazur D., *Educație pentru societate. Clasa a X-a*. Ghidul profesorului, Chișinău, 2020.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_10_ro.pdf

6. *Descriptivul competențelor-cheie europene*. Traducere și adaptare după Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC1), p. 4. <https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/04/Competente-cheie-europene.pdf> (Accesat 30.04.2021)
7. *Didactica formării competențelor*. Coordonaatori: Aurel Ardelean, Octavian Mândruț. Arad, 2012, p.25.
8. Dolghi A., Felea A., *Educație pentru societate*. Manual pentru clasele 5-6, Editura „Texter”, 2019.
9. Gordilă-Bobeico O., Pașcanean L., *Educația pentru cetățenie activă. Situația actuală și mecanismele de dezvoltare continuă a acesteia*. Promo-LEX, Chișinău, 2016. Apud: Ovidiu Voicu, Victoria Cojocariu. *Implicarea tinerilor pentru o schimbare socială pozitivă în Republica Moldova* (Centrul pentru Inovare Publică, România), 2017, 28 p. https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_5_ro.pdf (Accesat: 01.06.2021)
10. Lazarsfeld Paul F., Bernard Berelson, Hazel Gaudet. *Alegerea poporului: modul în care alegătorul se hotărăște într-o campanie prezidențială*. New York: Columbia University Press, 1944.
11. Moldovan I., Cebotar N.; coordonaatori: Lungu C., Lazur D., *Educație pentru societate*. Clasa a V-a. Ghidul profesorului, Chișinău, 2020.
12. *Молодежь и выборы — опыт России (проблемы участия, развития правовой культуры, развития гражданского общества)*. Российский центр обучения избирательным технологиям. În: „Вестник ЦИК РФ”, 2004. № 13, стр.106.
13. Небредовская В. В. *Правосознание и правовая культура молодых специалистов в странах Скандинавии*. Санкт-Петербургский государственный университет, 2012. Disponibil: <https://age-info.com> (Accesat: 13.05.202)
14. *Participarea – element-cheie al democrației. 5 proiecte de cercetare în domeniul electoral*. CICDE, Chișinău, 2019, 174 p.
15. Saca Victor, Azizov Nighina. *Participarea tinerilor din Republica Moldova în procesul politic: semnificații și motivații*, pp. 99-112. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Participarea%20tinerilor%20din%20RM%20in%20pro_cesul%20politic.pdf (Accesat: 01/05.2021).
16. *Studiu privind Atitudinea tinerilor din Republica Moldova față de procesul electoral*. Chișinău. 2017, p. 5, Disponibil: https://prodem.md/wp-content/uploads/2020/10/Studiu_AtitudineaTinerilor_ro1.pdf (Accesat: 09.05.2021)
17. *The Sage Handbook of Citizenship Education and Democracy*. Arthur, J., Davies, I. & Hahn, C. (eds.). Londra: SAGE Publications, 2008, p.1-10.
18. Русина Александра С. *Формирование электоральной грамотности у обучающихся в образовательных организациях*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Саратов–2020, 298 стр. https://www.sgu.ru/sites/default/files/dissertation/2020/03/11/rusina_a.s.dissertaciya.pdf (Accesat: 05.05.2021)

10.3. Resurse online

1. Burroughs Greer, *Educație civică pentru democrație: întrebări și răspunsuri*. Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale (IFES). <https://www.ifes.org/news/civic-education-democracy-qa-dr-greer-burroughs> (Accesat: 20.05.2021)
2. *Citizenship*, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/908347/SECONDARY_national_curriculum_-_Citizenship.pdf (Accesat: 29.04.2021)

3. *Educație civică și informarea alegătorilor*. BRIDGE 2017 AEC IDEA IFES UNEAD UNDP V3, <https://www.bridge-project.org/> (Accesat 06.06.2021)
4. *Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education*. <https://www.living-democracy.com/ro/about-edc-hre/> (Accesat: 10.05.2021)
5. *Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale* (IFES International Foundation for Electoral Systems). <https://www.ifes.org/issues/civic-and-voter-education> (Accesat: 18.04.2021)
6. *Raising Their Voices: How effective are pro-youth laws and policies?* https://www.ifes.org/sites/default/files/ifes_2019_pro-youth_report_english.pdf (Accesat: 20.05.2021)
7. *Rețeaua de cunoștințe electorale ACE* (ACE Electoral Knowledge Network). <https://aceproject.org/ace-en/topics/ve/ved/ved01/ved01d> (Accesat: 18.04.2021)
8. *Systematic Voters' Education and Electoral Participation*, <https://ecisveep.nic.in/electoral-literacy-clubs/> (Accesat: 21.04.2021)
9. *Vaan Doren Marie-Pierre, Je vote. Dossier pedagogique 2018-2019* <https://elections.inforjeunes.be/wp-content/themes/elections/media/dossier-pedagogique.pdf> (Accesat: 14.05.2021)
10. *Выборы, электоральная культура, будущий избиратель, избирательное право элективный учебный курс*. <https://studylib.ru/doc/2209929/vybory-i-izbiratel.no-pravo.-e-lektoral.-nye-sistemy> (Accesat 15.05.2021)